

ፕሮስቴት ካንሰር (Prostate Cancer)

ፕሮስቴት ካንሰር በአሜሪካ ወንዶች በብዛት በመከሰት በአንደኛ ደረጃ የሚገኝ ካንሰር ሲሆን በካንሰር ምክንያት ሕይወታቸው ለሚያልፉ ወንዶች ሁለተኛው ምክንያት እንደሆነ ይታወቃል። ስለዚህ በወንዶች ላይ በብዛት ስለሚከሰተው ካንሰር መነጋገር አስፈላጊ ነው።

ፕሮስቴት በወንዶች የሰውነት ክፍል የሚገኝ ዕጢ ሲሆን። ከሽንት ፊኛ ስር ተጠግቶ የሚገኝ አካል ነው። ከሽንት ፊኛ ሽንት ይዞ የሚወርደው ቱቦ በዚህ በፕሮስቴት ዕጢ በኩል አልፎ ነው የሚሄደው። የዚህ ዕጢ ዋናው ተግባር ሲሙን (semen) የተባለ ፈሳሽ ማመንጨት ነው። ይህ ፈሳሽ ደግሞ የወንዶች የዘር ሴሎችን (sperm) ለመመገብና ለመመለስ ይረዳል። እንግዲህ በግብረ ስጋ ግንኙነት ጊዜ ከወንዶች በኩል የሚዘልቀው ፈሳሽ ከዚህ ዕጢ ነው የሚመነጨው።

ፕሮስቴት ካንሰር የሚመጣው ከዚህ ፕሮስቴት ከተባለ ዕጢ የሚገኙ ሴሎች ከመጠን በላይና ከቁጥጥር ውጭ በሚያደጉበት ጊዜ ነው። የእድሜ ክልል 80 አመት ባላፋቸው በአብዛኛዎቹ ወንዶች ፕሮስቴት ካንሰር የሚከሰት ቢሆንም ከዕጢ ውጭ ተስፋፍቶ ካልተሠራጨ በስተቀር ከፍተኛ ጉዳት አያደርስም።

በኢትዮጵያ የዚህ በሽታን መጠን ለጊዜው ማወቅ ባይቻልም ከካንሰር ውጭ ይህ ዕጢ ከመጠን በላይ በማደግ ምክንያት በውስጡ የሚያልፈውን የሽንት ቱቦ በመጫን ሽንት እንደልብ እንዳይወርድ በማድረግ ዕድሜያቸው በገፉ ሰዎች ላይ የሽንት ማጥ የተባለ ችግር ሲያሰከትል ይታያል። የሽንት ማጡ በዕጢ ከመጠን በላይ ማደግ ምክንያት ሲሆን ከመጠን በላይ ያደገው ዕጢ ካንሰር ይኑረው ወይም ካንሰር አልባ የሆነ (Benign prostatic hypertrophy- BPH) የተባለ ሁኔታ መሆኑ ተለይቶ መታወቅ አለበት።

የፕሮስቴት ካንሰር ለማወቅ የሚደረጉ ምርመራዎች

ከዚህ ቀደም በአሜሪካ ፕሮስቴት ካንሰር ከመከሰቱ በፊት የሚደረግ ቅድም ምርመራ ነበር ሆኖም ባለሙያተኞች በዚህ ጉዳይ ላይ ሙሉ ስምምነት ላይ ስላልደረሱ ቅድመ ምርመራው በማንኛውም ተገቢ እድሜ ደረጃ ላይ ያሉ ሰዎች ላይ እንዲደረግ ጥብቅ መመሪያ የለም። ስለዚህ ይህ ቅድመ ምርመራ በሀኪምዎና በእርስዎ መሀከል በሚደረግ መነጋገር የሚደረግ ነው። ለመሆኑ ምርመራዎች ምንድናቸው።

- በፊንጢጣ በኩል የሚደረግ ምርመራ። ሐኪሞች በፊንጢጣ በኩል አንድ ጣት በማስገባት ዕጢውን በመዳሰስ በዕጢው ላይ እብጠት ወይም ጠጠር ያለ ጤናማ ያልሆነ ነገር ማደጉን ማወቅ ይችላሉ። (Digital Rectal Exam –DRE)
- ሌላው ደግሞ በደም ምርመራ የሚታዘዝ ከዚህ ዕጢ የሚወጣ በምህፃረ ቃል (PSA – Prostate-specific-antigen) ተብሎ የሚጠራ የፕሮቴቲን አይነት ነው። ይህ ፕሮቴቲን ከመጠን በላይ ከተገኘ የፕሮስቴት ካንሰር መከሰቱን የሚጠቁም ነው። ሆኖም ይህ ምርመራ የራሱ ድክመት አለበት ይኸውም ዕድሜያቸው በገፉ ሰዎች ላይ በእድሜ ምክንያት ብቻ ካንሰር ሳይኖረባቸው የዚህ PSA የተባለ መጠን ከፍ ብሎ ሊገኝ ሲችል በሌላ በኩል ደግሞ የ ፕሮስቴት ካንሰር ባለባቸው ሰዎች ላይ ደግሞ በጤናማ መጠን ሊገኝ ይችላል። ስለዚህ አስተማማኝነቱ አከራካሪ ነው። ሰዎች ከፊሊጉ ሀኪማቸውን ይህ ምርመራ እንዲታዘዝላቸው መጠየቅ ይችላሉ።

ፕሮስቴት ካንሰር ህክምና

እንግዲህ ከምርመራ በሁዋላ ፕሮስቴት ካንሰር ከተገኘ ህክምናው ካንሰሩ እንደተገኘበት ደረጃ እንደበሽተኛው እድሜ ፤ እንደ እድሜ ዘመን እና ጠቅላላ በሽተኛው የሚገኝበት የጤንነት ደረጃ ወይም ሁኔታ የሚደረግ ነው።

- ሀኪሞቹ ምንም አይነት ህክምና ሳያደረጉ ዕጢውን ወይም ካንሰሩን በየጊዜው በመከታተል ሊወስኑ ይችላሉ
- በጣም ጥሩ ውጤት ያለው ህክምና ደግሞ ቀዶ ህክምና ነው። ጠቅላላ ዕጢውን እንዳለ ቆርጦ ማውጣት ከዕጢ ውጭ ላልወጣው ካንሰር ዋና ህክምና ዘዴ ነው። በእንግሊዝኛ Radical prostatectomy ይባላል። ሆኖም ይህ ዘዴ ደግሞ የራሱ ችግሮች አሉበት አነዚህም ሽንት መቆጣጠር አለመቻል እና የወንድ ብልት ቀና ማለት አለመቻል ነው። ይህ ግን በሁሉም ሰዎች ላይ የሚከሰት አይደለም። ይህ አይነት ቀዶ ህክምና በአንዳንድ ሆስፒታሎች በርቦት አማካኝነት ይደረጋል።
- ለተስፋፋ ካንሰር ደግሞ የጨረር ህክምና ይደረጋል (Radiation Therapy)። የጨረር ህክምናው ደግሞ በሁለት መንገድ ሊደረግ ይችላል። አንደኛው መንገድ ከሰውነት ውጭ ጨረር አስፈላጊ ወደሆነው ሰውነት ክፍል በመላክ ሲሆን ሁለተኛው ዘዴ ደግሞ ጨረር መልቀቅ የሚችል ነገር በፕሮስቴት ዕጢው ውስጥ በመቅበር የሚደረግ ነው።

- ከላይ የተጠቀሱት ህክምናዎች ከመደረጋቸው በፊት ግን የተለያዩ ምስል ማንሻ ዘዴዎች በመጠቀም ካንሰሩ በዕጢ ውስጥ ብቻ ተወስኖ ያለ ወይም ከዚያ ውጭ የተስፋፋ መሆኑ መታወቅ አለበት። ከዚህም በመነሳት ህኪሞቹ ደረጃ የካንሰሩን ደረጃ በማውጣት ወደ አስፈላጊው ህክምና ያመራሉ።

ወደ ሁዋላ መለስ ብለን ስንመለከት ፕሮስቴት ካንሰር የሚያስከትሉ ወይም የሚያጋልጡ ሁኔታዎች መኖራቸውን መጠቆም አንወዳለን። እነዚህም

ዕድሜ

ሲጋራ ማጨስ

አፍሪካን አሜሪካን ወይም ጥቁር አሜሪካዊ መሆን አደጋውን በዕጥፍ ይጨምራል

በአለም ውስጥ የሚኖሩበት ክልል

በቤተሰብ ውስጥ የህ ካንሰር ተከስቶ ከሆነ

ጤናማ ያልሆነ ስኳር እና ጮማ የበዛበት አመጋገብ ከመጠን በላይ ውፍረትም አጋላጭ ሁኔታዎች ሊሆኑ ይችላሉ

ስዎች ከላይ የተጠቀሱት አጋላጭ ሁኔታዎች ካለባቸው አስቀድሞ ወይም ቅድመ ምርመራ ማድረጉ ጥቅሙ ያመዘናል።

ለመሆኑ የበሽታው ስሜትና ምልክቶች ምንድናቸው

- ከእምብርት በታች የህመም ስሜት
- ሽንት ቶሎ ቶሎ መምጣት
- ሽንት ሲሸኑ የህመም ስሜት፣ ቶሎ አለመውረድ ወይም ማስማጥ፣ ማቃጠል ወይም መለብለብ፤ ደካማ የሆነ የሽንት አወራረድ
- ደም በሽንት ወይም በዘር ፈሳሽ ወስጥ መታየት
- በግብረሰጋ ጊዜ ዘር ፈሳሽ በሚመጣበት ጊዜ ሕመም ስሜት (ሲጨርሱ)
- ከወገብ በታች ህመም ስሜት ጭኖችና አሟሂት ጨምሮ
- የምግብ ፍላጎት መቀየር ክብደት መቀነስ
- የማያቋርጥ የአጥንት ህመምን ይጨምራል።

ከላይ አንደተገለጸው ይህ በእድሜ የገፉ ወንዶች ችግር ስለሆነ በጥምና ስውነትን ማዳመጥ እና በጊዜ ወደ ህክምና መዘለቅ አስፈላጊ ነው። በነገራችን ላይ በዚህ በሽታ ላይ ባለሙያተኞች በእንግሊዝኛ Urologist ተብለው ይጠራሉ።